

Az egykori otthon helyén

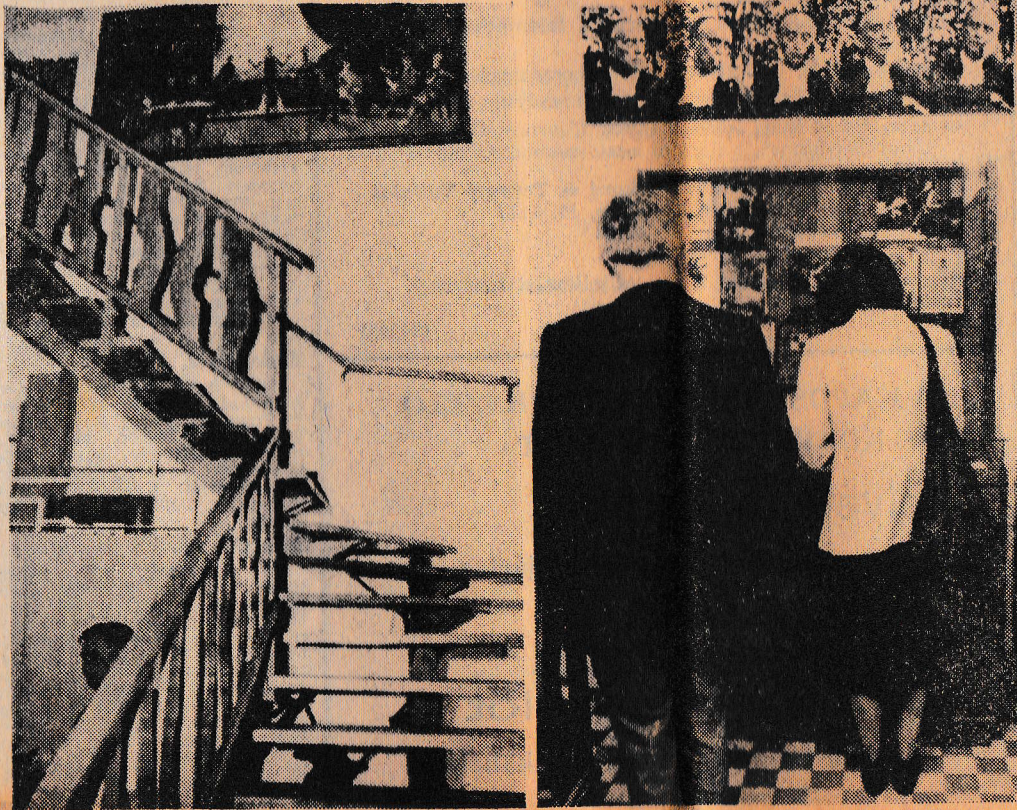
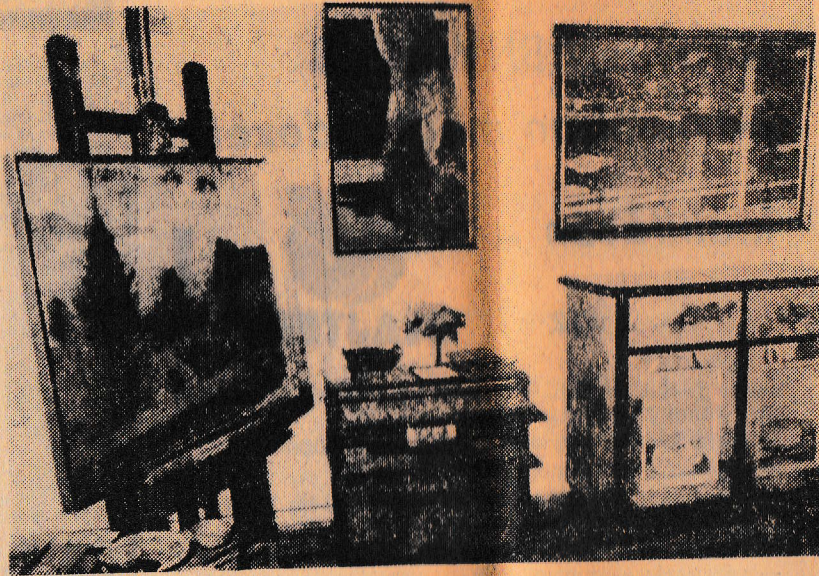
Vonzó emlékmúzeum

Halála után két évvel Bernáth Aurél, a kétszeres Kossuth-díjas festő ismét hazatért. Mint megírtuk, szülővárosa, Marcali állandó kiállítással adózik emlékének a festő egykori otthona helyén álló villában. Az épületben festményei, vázlati, személyes tárgyai és okmányai őrzik megénk nagy szülőttének keze nyomát.

A kiállított festmények jelentős része a Somogy megyei Múzeumok tulajdona. Sok kép a Fruchter gyűjteményből került a falakra. Fruchter Lajos a festő legnagyobb gyűjtője volt, s halála után sok mű az örökösök birtokában maradt. Ezeket most a múzeum rendelkezésére bocsátották. Ugyan- csak szívesen adott képeket az emlékház számára a Budapesti Történelmi Múzeum.

A két nagy földszinti helyiségben, a lépcsőházban és az emeleti műteremben elhelyezett festmények a művész különböző korszakait reprezentálják. Mindjárt a bejárat mellett függ *Keresztút* című korai munkája, mely még kezdeti szakaszában, Bécsben, az absztrakt ábrázolásmóddal való kísérletezések idején született.

Líraiabb színekben gazdag festői látásmód jellemzi az ezt követő, Pöstyénben töltött éveket. Ebből a korszakból származik legtöbb nagy műve. Ilyen például a *Pöstyéni park* című hatalmas vászon, mely gondtalanul sétálgató, pihenő alakjával, a fákön átszűrődő

Két bizonyítvány

Két bizonyítványt kapnak a tanév végén a kaposvári kiegészítő iskolában — hatan. Az anyaiskola tanulmányi időszakának sikeres befejezését elismerő okirat mellett kézhez vehetik az általános iskolai végbizonyítványt is. Kísérletképpen az 1973—74-es tanévben arra vállalkoztak, hogy révbe juttassák azokat a gyerekeket, akik képesek a kiegészítő iskolai tananyag elsajátítása mellett megszerezni a dolgozók iskolájában a hetedik, nyolcadik osztályos végbizonyítványt is. A kiegészítő iskola eredményes befejezése ugyanis az általános iskola hatodik osztályának az elvégzésével ér fel. Tehát zsákutca áll azok előtt, akik szakmát választanak. A szakmunkásképzőbe ugyan eddig is bejutottak néhányan a hivatalosan elismert hat elemivel, de a továbbtanulásukat nehezítette az a körülmény, hogy a tanulók egyidejűleg végeztek a hetedik és a nyolcadik osztályt a szakmunkásképző iskolával. Sokan ezért le is morzsolódtak. A kaposvári kiegészítő iskolából a végzett tanulók harminc, harmincöt százaléka tanult tovább az 512-es szakmunkásképző intézetben építőipari hiányszakmában. Jó az iskola kapcsolata a Somogy megyei Állami Építőipari Vállalattal, itt biztosították a tanulóknak a Bevezetés a termelőmunkába című sajátos tantárgy gyakorlati elsajátításának a feltételeit. A kiegészítő iskola hetedik és nyolcadikos tanulóit évi nyolcvan—százhusz órát töltöttek a termelőüzemben, hat szakmáról szereznek ismereteket. Pályaválasztásukat ez a két év erősen meghatározza. Ezért fogad-

A kiegészítő iskolai tanulmányok mellett az idei tanévben a dolgozók iskolájába beiratkozottak elvégezték az általános iskola hetedik osztályát, sikeresen vizsgáztak. Ehhez kezdetben az anyaiskola nyújtotta a legtöbb segítséget, majd a tanulók önállósága is fokozódott. Sok mindenről le kellett mondaniuk ahhoz, hogy helytállhassanak a két iskolában.

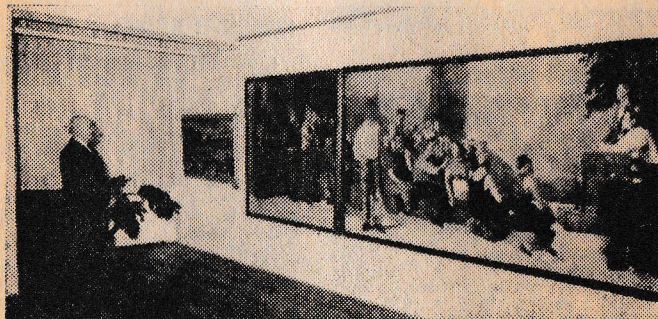
A tanárok rájöttek valamire: a differenciált oktatás — a tanulók egészség- és személyiségkárosodásában szenvednek, ezért járnak ide — további differenciált személyiségfejlesztéssel rehabilitálhatják azokat a gyerekeket, akik képesek teljesen beilleszkedni a felnőtt társadalomba. Az sem mindegy, hogy kiegészítő iskolai, vagy általános iskolai végbizonyítvánnyal a kezükben szereznek ismeretséget a közösségben. Elmondták, noha munkájukkal elégedettek, sokszor visszaélnének a sikeresen fölszámolt múltjukkal.

Az iskola kísérlete tiszteltre méltó. Pedagógiai sikerüket eredményezhet, és ha csak évente néhány tanuló sorsa szépül is meg, akkor is megéri a fáradságot. Nem válhat teljessé a kiegészítő iskolákban az általános iskolai „fakultáció”, hiszen a tanulók többsége alkalmatlan a nehezebb tananyag elsajátítására. De ha van egy kapu, amelyiken keresztül új távlatok nyílnak néhány gyerek előtt, azt érdemes olajozottan „működtetni”. Jövő tanévben — az idei tapasztalatok alapján — már a hetedik osztályban megszervezik Kaposváron a kiegészítő iskolásoknak a dolgozók általános iskolai képzését, hogy tovább csökkent-

nyugalmat és meleget áraszt. Ónarcképek egész sora született ebben az időben, ezek közül többet is őriz a múzeum. Az *Ónarckép ajtó előtt* és az *Ónarckép ablak előtt* című portrékról szikár, zárt arc tekint ránk. Ezek is, mint megannyi ezidőben keletkező képen a szobában, az erkélyen álló ember mögött a kinti táj adja a háttérrel. Zárt tér és külvilág, ember és természet ellentéte oldódik fel bennük.

1938-tól a festő Budapesten élt. A *Naplemente a budai hegyek között* mintha már kissé merevebb, szigorúbb lenne a megelőző táj-ábrázolásoknál. A *Csónakázók a Balaton vízi világát* idézi.

A nagyterem fő falát a *Munkásosztály és a sport* című monumentális freskóterv darabjai uralják. Az egyik földalatti állomást díszítő faliképre meghirdetett pályázat adta Bernáth Aurél-

De szépek vagytok!

Tüzelt a nap. A Balaton tükre fölött sorban ültek a bárányfelhők, mintha a tó vizében fürdő óriás sárkánygyík jókedvében verte volna fel az égre a vattafehér felhőpamacsokat.

Zamárdi utcáin ünneplőbe öltözött felnőttek és virágcsokrot ölelő gyermekek siettek az iskola felé.

Gyönyörű idő lett ballagás napjára. Az iskolaudvarban árnyas fák alatt ültek a vendégek. A tanulók a tanteremben csendben várták az ünnepség kezdetét. Tizenegy órakor felcsendült a búcsúdala. A nyitott ajtón lányok és fiúk léptek ki, ölükből virágcsokorral. Elöl lépdelt a fiatal tanár, az osztályfő, a legmagasabb leány és fú kíséretében. A többiek egymás után követték őket, kezüket előttük levő társuk vállára tették. Könnyes bánnal szárnyalt a dal: „... üres a fészek, nincs lakója már...”

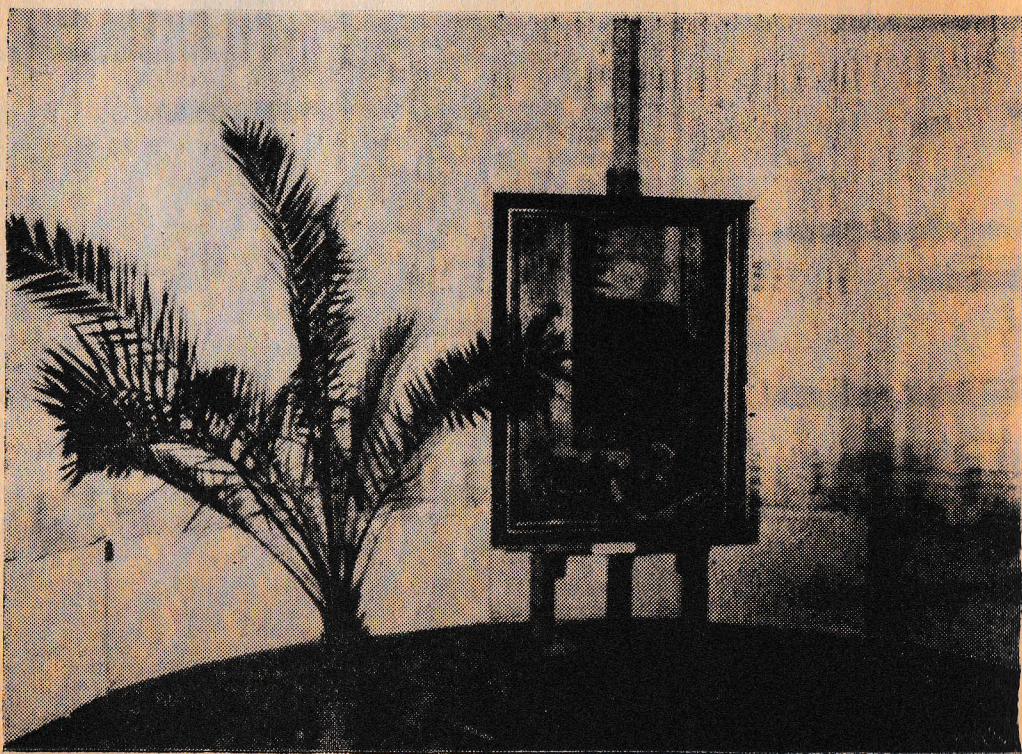
Végiglátogatták a tantermeket, felidéztek magukban a nyolc év nehéz küzdelmeit, kedves emlékeit. Amikor a búcsúzó diákok ünnepi ruhájukkal, gondozott hajviseletükkel, ölükből piros rózsas- és szegfűcsokrokkal az ünneplők előtt elvonultak, a padon ülők sorából egy nagymama meghatottságában felsóhajtott: De szépek vagytok! És nézte, szemével kísérette a felnőtt nagy leányokat, fiúkat, mintha mind az ő unokája lett volna...

A búcsúzó osztály azután a nézők előtt sorakozott fel. Így szemben még szebbek voltak a szolid hajviseletű fiúk és rózsacsokros lányok. A nagymama megint felsóhajtott: „De szépek vagytok!” És zsebkendőjét a szeméhez emelte.

Talán eszébe jutott, hogy az ő gyermekkorában nem volt ilyen bensőséges ünnep. Ilyen szép ruha, cipő, hajviselet. Nem volt ilyen nyílt tekintet, csillogó szem, öntudat. Nem volt ilyen szép iskola. Nem voltak szülők, akik gyermekeikre ennyit áldozhattak volna. Igaz, a boldog emlékü „mester úr” őket is felvitte egyszer Budára, hogy lássanak valamit a nagyvilágból. A fényképen félénk falusi gyermekek ülnek a földön, karbatett kézzel, akasztós táskával, szatyorral, kis kabátkával a kezükben, István király lovas szobra előtt.

De szépek vagytok! — visszhangzik az ünneplők lelkében is. Mikor az igazgató beszédét halgatjátok, de szépek vagytok. Mikor a csapatzászlót átadjátok, de szépek vagytok. Mikor búcsúztok a szülőktől, az iskolától, a pedagógusoktól: de szépek vagytok! S ti, somogyi pedagógusok, iskolák, amikor aratásra érőben ezrével ontjátok a haza és egyetemes emberiség szolgálatára az érett, kiművelt, dolgozni akaró ifjúságot, de szépek vagytok!

Piller Dezső

nak a lehetőséget, hogy a lakások intímebb környezetből kiléphessen alkotásaival a középületek tágas nyilvánosságára. A kiállított freskótervek bepillantást engednek többi faliképeinek előmunkálatába. Láthatjuk a *Szentivánéji álom* vadregényes erdőrészletét, a *Művelődés* című freskó figuráit.

Az emeleti műteremben az alkotó eredeti környezetébe lépünk. Az egykori ihletett perceket idéző festőállványt, palettát, festékeket, s a tréfás ötlettel tarkára festett kis szekrénykét a művész rokonai bocsátották az emlékmúzeum rendelkezésére. A tárlókban családi képek, Bernáth Aurél használati tárgyai, igazolványai és kiüntetései őrzik a művész életútjának fontosabb állomásait.

A Pannóniából elszármazott festő életén, pályáján mindvégig meghatározó eleményként élt a szülőföld. Emléke a marcali villa meghitt csendjében is örökké élni fog.

Tersztvánszky Krisztina